

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oenc poslane knjige itd. le pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Franciškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtak pop.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 40.— K
pol leta . . . 20.— "
četrt leta . . . 10.— "
posamezna številka po 80 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako peti-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin.
" " " dvakrat . . . 80 "
" " " trikrat . . . 50 "
za nadaljnja uvrečenja od peti-vrste po 40 vin.
Oznaniha sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjenistva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljsk. Tovarisa
v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama dje so proste poštnine.

Verska nestrpnost v viš. šol. svetu v srbski luči.

Uredništvu »Učiteljskega Tovarisa«
Ljubljana.

Beograd, 1. dec. 1920.

U 96. broju »Narodne Prosvete« iz-
šlo je članek »Borba zbog Srpske Učite-
ljske u Ljubljani«, u kome se iznosi kako
je zastupnik crkve u Viš. Škol. Savetu
sveštenik g. Nadrah podneo savetu pisme-
nu interpelaciju što u građanskoj školi
predaje Srpsko-Hrvatski jezik Srpska učite-
lica pravoslavne vere, tražeći da se ta
učiteljica odmah otpusti i vrati u Beog-
rad. »Organizacija Učitelica i Zabavila u
Kraljevini Srb. Hrvata i Slovenaca«, na
svojoj sednici od 30. XI. u Beogradu proči-
tavši taj članek sa čuđenjem i revoltom je
saslušala ovu izjavu katoličkog sveštenika,
koji ne daje izjava bola za zubitkom drage
nam sestre Korniske, nego se dao u kuk-
njavu što srpska učiteljica pravoslavne vere
predaje u građanskoj školi u Ljubljani.
Da nije onog divnog odgovora uraženoga
predstavnik učiteljstva g. Luke Jelenca,
koji daje izjavu čoveka u kome bile iskren-
no patriotsko srce, mi bi s prezrenjem
prešle preko ove polave mrakaštva zat-
učenog klerikalca. Ovako kao naš odgovor
na izjavu uraženog našeg kolege kličemo:
Slava i čast našem druću uvaženom g. Je-
lencu kao i svima onim sinovima i kćeri-
ma slovenačkim, koji su sresni, da sad
treba svima nama da je prva briga, da ra-
dimo na učvršćivanju ove naše zgrade
troimenog naroda koja je podignuta na ko-
stima svetih žrtava koje su radile na
stvarenju njenom!

Unrava org. učiteljice i zabavila kraljevstva
Srba, Hrvata i Slovenaca.

GODEC Marija:

Socijalistični pokret med srbskim učiteljstvom.

Še predno je v »Učiteljskem Tovar-
isu« izšel članek »Organizacija komunistič-
nega učiteljstva v Jugoslaviji«, sem imela
priliko za zborovanje našega dru-

štva predavanje o socijalističnem pokretu
med učitelji v Srbiji. Storit sem hotela to
iz naslednjega vzroka:

Prišli smo v Beograd na učiteljski
kongres popolnoma nenoučeni o tamošnjih
razmerah. Iznenadilo nas je razburjenje in
eksplozivno stanje, ki je vladalo med tam-
kajšnjim učiteljstvom. Bili smo presene-
čeni, razočarani popolnoma nemi. Razu-
meli smo sicer srbski jezik, a morali smo
zelo pazljivo poslušati, da smo lahko sle-
dili vsem izvajanjem, zato pa nam ni pre-
ostalo časa spraviti svoja opazovanja v
levično celoto. Svoja razmotrivanja smo
zbrali in uredili še le pozneje.

Nismo bili valeni videti pri nas med
učiteljstvom mnogo socijalistov. Pri nas v
Sloveniji je bil pred vojni socijalističen
pokret v učiteljskih vrstah nemogoč. Vse
naše sile je — posebno na meji — absor-
biral narodnostni boj: na Kranjskem pa
boj proti klerikalizmu. Tudi so bili in so
še tukaj na meji socialdemokrati iden-
tični z nemškutariji. Kaj je rekel dr. Renner
v avstrijskem parlamentu? »Koroški ple-
biscit so odločili Slovenci socialdemokrati,
ki so glasovali za Nem. Avstrijo!«

Srbi niso imeli narodnostnega bola
morda tudi ne boja proti klerikalizmu v
našem zmislju, zato pa se je začel boj so-
cialistov učiteljev v srbskem učiteljskem
Udruženju že več let pred vojni. Ko se
je vojna začela, so imeli učitelji socialisti
že svojo organizacijo in svoje glasilo.

Pravzaprav je to napredek! Morda
se tudi pri nas polavi ta proces. Naše moči
ne bode več rabil narodnostni boj,* morda
nam tudi klerikalizem ne bode več tako
nevaren pač na bode rastez v Industri-
alizacijo Slovenije socializem. Vstal bo
razredni boj in marsikateri duševni prole-
tarec se bo priključil proletarcem dela.

Podati hočem razvitek socijalistične
misli med srbskim učiteljstvom njih na-
zore, ideale in zahteve. Hočem to podati
kot študijo brez kritike. Ne bom hvajla
ne pobijala; konstatiram le, da so podani
nazori nazori srbskih učiteljev socialistov
in ne moji nazori. Naj služijo le, v informa-

* Kaj na neodrešena domovina? Ured.

čijo o srbskih društvenih razmerah. Zbrala
sem te nazore iz knjižice: »Za orientacijo
učiteljstva«, izdal Drag. Mihajlovič v Kra-
gujevcu. Dobila sem jo v Beogradu od
učiteljev-socijalistov. Izdaia je še naslov-
ljena: »Društveno prosvetna pitanja.« Na
prvi strani je predgovor posvečen: »Om-
ladini učiteljskih škola.« Srbski učitelji-soci-
jalisti delujejo smotreno — lotili so se
mladine, skušajo si pridobiti učiteljski na-
raščaj!

Prvi članek knjižice je posvečen ves
učiteljskim ob priliki štrajka istih v
Skoplju. Vzrok je bila njih slaba oskrba.
Učitelji-socijalisti so se postavili na stran
diakov, jih bodrili in opravičevali, medtem
ko so nekateri kapitalistični časniki storili
nasprotno. Po dijaškem štrajku je bila
namreč stavka profesorjev, ki so zahtevali
»zključitev krivcev.« »Trgovalski Glasnik«
v Skoplju je odobraval zahteve profes-
orjev, kar so porabili učitelji komunisti, da
so bodrili diake, naj v poznejšem poklicu
delujejo v socijalističnem smislu, opisujejo
jim socijalistično naziranje kot edno pravo
in dobro za narod, slikajoč jim vzvišeni
poklic učitelja - socialista kot ljudskega
apostola za probuio mase. Gotovo so ob
tako ugodni priliki besede izdale in voli-
vale. Šel smo videli med učitelji-komunisti
same mlade ljudi.

Na kratko hočem podati razvitek so-
cialistične misli med srbskim učiteljstvom.
Že 1. 1905 čitamo v francoskih učiteljskih
sindikatih. Avgusta 1. 1907 so ustanovili
srbski učitelji, ki so se ozevali za socia-
listične ideje, učiteljski socijalistični klub.
Tei ustanovitvi je sledila kmalu izdaia gla-
sila. List se je imenoval »Učiteljska bor-
ba.« 1. 1909 se je izjavil uč. socijalistični
klub za sindikat učiteljev, ki bi se prikl-
lopil organizaciji delavskih mas. Ostalo je pa
le pri problemu. Slednjič so sklenili ostati
v Udruženju srb. učiteljstva zastopati pa
socialdemokratiško stališče v vseh vpra-
šanih prosvetno politike. Tako razmerje
je bilo ko je nastala vojna. Po vojni so
sklicali 4. in 5. avgusta 1919 skupščino, v
svrho obnovitve društva. Izvršilni odbor
centralnega sindikata dela je poslal svo-
lega delegata, ki je izjavil, da sprotne kon-
ferencije dela novo ustanovljeni sindikat
učiteljev kot članstvo. Na kongresu v Beo-

gradu 18. jul. je bila najhujša borba za na-
slov Udruženja. Stari so hoteli imeti Udru-
ženje a mladi komunisti — sindikat: ker
pa niso imeli za seboi zadostnega števila
glasovalcev, so se hoteli uveljaviti na drug
način. Bila sem ravno sredi njih, dosti mi
je bilo že poslušati hrupa in sem rekla
najglavnejšemu komunistu: »Pustite nas
in Udruženje, ustanovite si sami, kar ho-
čete!« On pa mi je odgovoril: »Ne, mi ho-
čemo biti z Vami, mi nočemo sami ostati!«

Na VI. skupščini kluba učiteljev soci-
jalistov — kdaj je bil ta, ne vem — gotovo
pa pred novim letom 1920. — se je spre-
menil naslov organizacije, zdaj se imenuje
klub učiteljev (ic) socialistov-komunistov.
Ta klub je sprejel naslednje točke:

1. Da deluje pošteno v delavskih or-
ganizacijah in širi med masami ideje ko-
munistične.
2. Hoče delovati vsak član podučno in
širiti komunistično svetovno naziranje živ-
ljenja.
3. Pripravljati se za dan prevrata, ki
prinese delavstvu slobodo.
4. Delovati organizatorično, pridobi-
vati nove člane in množiti moč organiza-
cije. — O VII. skupščini, 16. jul. t. l. je že
poročal »Učiteljski Tovarish.«

Svoje članke so po vojni učitelji so-
cialisti priobčevali v časniku »Radničke
Novine«, a že meseca septembra je na
novo izšlo njihovo glasilo: »Učiteljska
borba«.

Iz vseh člankov veje fanatično pre-
pričanje o upravičenosti njihovih idej in
zahtev. N. pr. članek, ki je izšel ob pri-
liki obnovitve »Učiteljske borbe« je na-
slovljen »Naša štampa« s Robespierjevim
citatom na čelu: »Sposobnost misliti in
sposobnost se misli izraziti, odkljuje člo-
veka od živali.« Človek opisuje vpliv ti-
ska, ki omogočuje izenačenje duhov in
stvarjenje enakih idej. Tiskarstvo je
največja kulturna izumitev in najmoč-
nejše sredstvo za izobraževanje ljudstva.
Razredne skupine imajo svoje razredno
časnikarstvo, ki brani izkoriščanje delav-
skih mas. Oficielni pedagogi stoji na stra-
ni buržoazije, hočejo vzgojiti značaje, ki
so ugoden objekt izkoriščanja. Oficielni
pedagogi pišejo o individualiteti in indi-
vidualni vzgoji, a otroci se v šoli uklepajo
v stare šolske tradicije. Pišejo o dušev-

doba našega stanu, katerega si se obkle-
nala s srčno lubeznijo.
Večna Ti pomlad!

† Leopold Korže.

Dne 22. oktobra t. l. smo spremili v
Ljubljani k večnemu počitku blagega to-
variša Leopolda Korže, nadučitelja v Rib-
nici n. P. — Leon. Korže se je rodil v
Majšbergu 1. 1859, in je postal učitelj leta
1879. Mesto pa da bi nastopil učiteljsko
službo, so ga poklicali v vojak in šele
konci leta se mu je posrečilo ostreži se vo-
jaške službe in s 1. januarjem 1. 1880. je
postal učitelj v St. Ilju p. T. Leta 1883. je
dobil učiteljsko službo v Ribnici n. P. in
čez pol leta je postal tam vsled svoje do-
bre kvalifikacije kot namilajši prosilec nad-
učitelj. Čez 37 let je deloval tedaj na eni
šoli, celih 37 let kot njen vodja.

Rainki je bil vzor učitelja. Malo, malo
je tako vestnih učiteljev, kakor je bil on.
V vsem je bil tako natančen, skoraj bi re-
kel že malenkosten, da ni napisati. Njego-
vo skrajno vestnost nam kaže najboljši to-
da se je vključ temu, da je bil za kratek

LISTEK.

MILOŠ VERK:

† Zorka Artič-Sekirnikova.

Zadnji zvoki nagrobnice so se kakor
tesenska mevla razgubili preko zidov, kri-
žev tja v gozd. plaval so liki pomočna tica
čez Rogatec. Končan je bil obred. — mra-
čilo se je, mevla nas je ovijala v svoi vedno
loli rosti plašč, na vendar nismo šli vsak
na svoj kraj obstali smo in strmeli. Pred
nami za nami, na desno in levo so same-
vali križi in spomeniki, na aše oko jih ni
videlo, zrl je le v jamo, v grob, v stra-
šno in neusmiljeno žrelo, najgroznejše saj
smo mu morali pravkar žrtvovati mlado
bitje bitje polno upov in lubeznj. Poteg-
nil sem z roko čez čelo v nadi, da sanjam.
na iz gozda je odmevalo ntičje petje, krog
mene na so bili ljudje resni in tožni: žalost
na obliki žalost v očeh. Bila je torej mirza
in troka resnica, da smo postlali tiale v
lovnati krevet večno posteljo naši Zorki!
Res, naša Zorka, mlada in cvetoča, zat-
nila je svoje mile oči, usahnula je rožic v

tesenskem mrazu, povabila je glavico in v
zornih letih odpovala s trudnim korakom
v ilovnato zemljo. Zorka, naša Zorka za-
kal si zaprla svoje sanjave oči, zakaj so
uživala Tvoja občiljoča usteca? Ali ne
vidiš svojega dragega, ki Ti je bil in naj
bi bil ostal vodnik v življenju, da ga tare
obup, da si želi za Teboj? Mar Te je uža-
lil Tvoj dobri očka? Ne, ne! Tudi on, sv.
in resen naš tovariš strmi ob Tvoji iam,
njegove resne, na dobrovoljne oči se ko-
najo danes v solzah. Ne, naš Šima je imel
svojo Zorko rad in če bi mogel svojo bo-
lest izraziti v solzah, tekla bi, oi tekla! To-
re! Marta, Milica in brata! Tudi ne! Do-
bro čutilo da je umrl blagodonec včas iz
harmoničnega sneva družinskega življe-
nja. Bridko plakata ob grobu sestric, bra-
ta, kličelo Te domov, a Ti si gluha? Pa
nisi niti pomislila niti na mamico? Usekala
si si rano v srce, ki ne bode celila, ki bode
kravala dan na dan, dokler Ti ne sledi.
Pa vendar si šla! Ne, Zorka, ne očitamo
Ti ničesar. Ljubila si svojega moža, ki Ti
je bil družje še-le nekaj mesecev in kateri
Ti je v zavesti dolžnost, vrenil smrtni boj
oklenala si se s pravo lubeznijo, svojih
dragih v Gaberju. Le žal, usoda Ti je po-

nem poletu novih generacij, a naraščaj se uklepa v stare predpise, žije brez pol leta in duševno gine. Učitelj je duša šole, — milijonkrat poudarjajo branilci oficijelne pedagogike, zato mora živeti izven zemeljskega interesa in se ne sme baviti s politiko. Socialisti hočejo imeti svoj časnik, da stopijo v literarno borbo z predstavnikmi buržoazijske pedagogike. Naloga tega glasila ne bo pohvala, ampak kontrola in kritika prosvetne politike.

Drug članek je naslovljen: „Naša literarna borba“. Ima geslo: „Kdor molči, pozabljen je; kdor ne napreduje, nazaduje; kdor se ustavi, pogažen je; nepremičnost je početak konca, strahovit predznak preteče smrti.“ Amiel.

Socialisti pišejo sledeče: „Pod pritiskom težkih vojnih dogodkov in vojnih posledic se je srbsko učiteljstvo čutilo ponižano in prebrzo. Takoj po vojni je dajalo znake revolte. Manifestacija te revolte so bili različni shodi in resolucije sprejete na zborovanjih. Te se razlikujejo od prejšnjih predvojnih resolucij učiteljstva. Servilnost in prošnje so bile glavna označba prejšnjih resolucij, zahteve in pretnje so znaki sedanjih. Psihologija sluge je prešla v psihologijo pobunjenika. — Zgodilo pa se je nekaj, kar je na mah pomirilo pobunjenike. Sprejet je bil zakon, da učitelji državni uradniki, katerih plača doseže 5000 din. letno. Včerajšnji pobunjenik je postal na mah spokornik in prešel očitno na stran naših oblastnikov. „Narodna Prosveta“, glasilo Udruženja, piše, da so meščanske demokratske stranke poklicane, da rešijo ekonomski problem. Po tej izjavi se morajo oglašiti učitelji-socialisti in v literarni borbi energično protestirati, da buržoazija ne more osvoboditi ljudskih mas, ker živi od dobička, od izkoriščanja. Kapitalizem se je za časa vojne in po njej navadil na neobičajno velik dobiček. Sedaj želi ta dobiček vzdržati na višku in ga še dvigniti kolikor mogoče. V to svrhu so mu dobra vsa sredstva. Ljudsko izobrazbo trpi le v toliko, v kolikor služi njegovemu dobičku. Noče imeti vsestranske in dobro izobraženega naroda, ker bi mu potem ne hotel več biti objekt izkoriščanja. „Narodna Prosveta“ noče kritizirati sedanjih razmer, zato hočejo to storiti učitelji-socialisti. Posebno pazno čuva buržoazija naraščaj učiteljske boje, da se ne pokvari in ne pridobi za socializem. Vzgaja jih po stari šabloni, da postanejo učitelji-mehaniki, a ne učitelji-umetniki, misleci. Naloga učiteljev socialistov je, da stopijo v intelektualni boj in si pridobijo privrženec, zato je literarna borba potrebna.

Posebno pa se jim zdi vredno iti v boj za šolsko reformo. Tej reformi posvečajo učitelji socialisti največjo pažnjo. Pravi pa, da tudi sicer buržoazija namerava uvesti šolsko reformo, ki pa bo le plitvo oranje, nasproti zahtevam socialistov. Ako pregledamo njih zahteve, se nam zde nekatere popolnoma nepotrebne, ker so pri nas že itak del časa uvedene; pa tam morajo biti najbrže potrebne. — Socialistom ni prav, da tudi po novi reformi ostane veronauk v šoli; deca bodo tudi po reformi hodila bedna in gladna v šolo, slabo bo opravljena in slabo oskrbljena; učitelji ostane še nadalje duševni proletarec z okrnjeno meščansko pravico.

Zato zahtevajo: 1. Narod je vsled vojne ubožal; država naj ustanovi šole, jih opremi in skrbi za učila; narod oz. občine tega ne zmorejo. Povečanje izdatkov za narodno prosveto poveča narodno bogastvo. — 2. 4 letna šolska doba ne zadošča, naj se podaljša in uvedejo naj se ponavljajo šole. 3. Upeljejo naj se

strokovne, obrtne in trgovske šole. 4. Ustanovljajo naj se dijaške in množestvilne ljudske knjižnice potom države.

Marsikaj se nam zdi staro za nas, a je novo za nje. Glede notranjega ustroja šole in pouka jim ne prija pouk o verskih vprašanjih, ampak zahtevajo po francoskem vzgledu pouk o morali in etiki. Pravi jo: „Vera je razmerje človeka proti Bogu, morala razmerje človeka proti človeku.“ Vera je sredstvo, pravi jo, da se drže ljudske mase v pokornosti. Šola ima nalog vstvariti pokorne delavce in lojalne državljane, za to nalogo je prikrojen ves jezikovni in zgodovinski pouk. Prirodoslovni nauki se podavajo po stari metodi. Zato zahtevajo: 1. Naj se ne polaga glavna naloga pozornosti učenju na pamet, ampak bistrenje duha. 2. Reformo jezikovnega in realnega pouka. 3. Uvedbo rokotvornega pouka. 4. Enakost obeh spolov glede poučevanja, kakor tudi zahtevajo enakopravnost žensk, politično in družabno. Glede sredstev v podporanje pouka hočejo imeti: 1. Vse šolanje naj bo brezplačno. 2. Vsa učila naj dobi deca zastonj. 3. Sotoobvezni otroci se morajo čuvati in ne smejo delati v tovarnah. 4. Dijaki bi morali dobivati brezplačno hrano in obleko. Pospešuje naj se šolanje nadarjenih revnih otrok. 5. Ustanove naj se državni sanatoriji za bolno deca. 6. Nastavijo naj se šolski zdravniki. Tudi te zahteve niso za nas povsem nove!

Glede učiteljev zahtevajo komunisti sledeče:

1. Boljšo učiteljsko izobrazbo. 2. Trdijo, da hočejo vladajoče stranke, naj bo učitelj pokorni sluga kapitalistov zato so mu vzeli državljanske pravice. 3. Boljšo plačo. Vladajoče stranke hočejo naj ima učitelj slabo materialno stališče, da je bolj ponižen. (— No, morda so iz tega vzroka slabše plačani zakonski pari, da se jim ne bi preveč dobro godilo in bi se ne prevzeli. Zato je uveden zdaj umikum, da je oseba, ki slušuje skoraj 25 let, slabše plačana, kot začetnik. (Op. pis.) — 4. Socialisti zahtevajo popolno izednaje učitelje z učitelji.)

V tem smislu delujejo za bodočo šolsko reformo, za katero se je že porabilo mnogo črnila in se ga še bo, predno jo dobimo.

...Zelo zanimivo je, kako vabijo učitelji socialisti nove privrženec v svoje vrste. V vnesenih besedah jim rišejo stališče učitelja v novem socialističnem družabnem redu. Socialističen družabni red bo cenil vsako potrebno delo, če je tudi najbolj neznatno in neprijetno. Cenil pa bo posebno učiteljski stan, kot vreden in potreben, posebno, ker je učitelju prepovedana vzgoja uma in srca ljudskega naraščaja. Takrat se bodo za učiteljski stan odбирale same najboljše osebnosti in družba socialistov jih bo mnogo bolj čislala kot kdaj poprej v zgodovini.

Posebno vzneseno pa bodrilo učitelji-socialisti svoje že pridobljene tovarise, da naj vztrajajo v njihovih vrstah, da ne omagajo v boju in se ne vstrašijo zasledovanj in preganjanj.

Poslušajte njih lastne besede: „Krvoločni vojni bog je ustavil svoj pohod pred ogromno gomilo mrtvaških glav. Končana je vojna. A zdaj? Milijoni grobov, milijoni strlih nad, milijoni porušenih idealov, milijon uničenih vrednosti! Pijanost krvi je omračila zavest človeka, a

1) Prosvetni program in stanovski program učiteljev socialistov Srbije se krije z našim programom, ker drugačen biti ne more. Razlikujejo nas le nazori o obliki organizacije in taktiki. Ured.

v Mariborski „Straži“. akoravno le izraz par prenapetostev mu je grenil konec njegovga življenja. V srce ga je bolelo, da se je zamoglo po njegovem dolgoletnem plodonosnem, nad vse vestnem delovanju kaj takega zgraditi. Od tega časa ni bil več pravi. Gotovo je to vplivalo tudi na njegovo živčno bolezen, katera se je od tedaj vedno šuševala in kateri je sedaj tudi podlegel.

Zapustil je vdovo in tri odrasle otroke, in sicer v takem stanu, kakor se to le malokomu posreči. Eden sin je štabni zdravnik v n. drugi stotnik v n. tretji odvetnik.

Dragi Leopold! Kakšen bi bil Tvoj pogreb, ko bi bil Ti umrl tukaj sredi svojih občanov! Tako pa si zapuščen moral izdihniti svojo blago dušo tam daleč v naši prestolici. Skromen je bil Tvoj pogreb, pa cvetlice, znamenja prave ljubezni zvesto Ti udanih Ribničanov so kinčale Tvojo rakev. Bodi na prepričan, da živiš v srcu vseh Ribničanov vedno naprej ter da Te bodo vedno ohranili v dobrem spominu, kakor Te tudi nikoli ne bo pozabil

Tvoj

Fr. K.

vojni mehanizem je rušil človeško civilizacijo. Zamoril vsa blagotvorno silo v človeku. A ene sile ni zamoril. To je sila ideje razvitka. Ta sila je danes močnejša kot prej; ona je stalna v pohodu naprej in kvišku. Na tej njeni poti so na eni strani privilegirani, na drugi strani brezpravni narod. Prvi imajo na svoji strani silo, a drugi pravico. Ideja razvitka je na strani pravice in vodi duhove po novih principih človeške pravice v delavske organizacije, v edini hram delavskega sindikata, jih uči edino molitev — borbo. Učitelji socialisti so se priklopili tem borcem za pravico, za napredek proti nazadnjstvu, za svetlost proti temi. Kje jim je iskati moči za to borbo? V svojem ponosu! Ideja razvitka je prodrla v njih vrste! Ne strašijo se nikogar. Nismo se bali smrti, iskajoč svobodo, ne bojimo se je, ko zahtevamo socialne pravice! V tej dobi prezirajmo vse, kar je kratkodobno, zemeljsko, ničevito!

Gotovo trpe učitelji-komunisti na preganjanju, saj so klicali na kongresu: „Nas predstavljajo iz mesta v gore, v samoto, v prognanstvo!“

Zato pa tudi pišejo: „Kaj nas briga naše siromaštvo? Naša raztrgana obleka? Naši razhojeni čevlji? Naše nlebestvo? Ponosni bodimo, nepristopni; saj imamo pravico za to, ker smo ljudje, ki delujemo za povzdigo ljudstva! Naše muke bodo poplačane. Stopamo iz carstva uboštvja v carstvo svobode! Marks nam pravi: „Trpljenje se mora zlomiti v mojem ponosu!“

Zdaj šele razumem pojave na učiteljskem kongresu v Beogradu, razumem fanatičen nastop učiteljev-socialistov, ko sem čitala njihove fanatično navdušene članke.

Pouk v ženskih ročnih delih.

Mesta za učiteljice ženskih ročnih del se sistemizirajo in na ista se nastavlja za to stroko usposobljene učiteljice, samo na eno nihče ne misli. — da je za tak pouk treba tudi uč. sredstev.

Na šolah, za katere so prejšnja leta učni material nabavljali kral. šol. sveti in kjer se še zdaj stavi v proračun kaka svota.

Ne bodo postale deklice prvo leto predice-moistric. vzbudil pa se jim bo čut in veselje do domačega dela in kakor so nosile naše babice polet lanene, pozimi volnene obleke domačega dela, bodo se polagoma tudi naše kmetice rade oblačile v domačo izdelano robo, ker jim bo za drago tuje blago nedostajalo denarja.

Da ima pouk o pridelovanju lanu, o preči predvaja in volne res velik pomen za ljudstvo, sem se prepričala na naši šoli — trud je velik — rezultat pa razveseliv. Deklice izdelujejo iz domače volne nogavice, modrčke in velike rute-ovrtinčice, v katere se zavijajo grede v cerkev ali v mesto.

Čitala sem, da dobimo za ženska ročna dela nadzornice. Dobro! Če bodo vse učence enega razreda oziroma enega oddelka preskrbljene z enakim orodjem in enakim materialom, pozdravimo z veseljem nadzornico za ženska ročna dela. Učenke imajo ženska ročna dela najraje izmed vseh predmetov, ako imajo delo — in v tem slučaju je tudi poučevanje v tej stroki prijetno. Ako pa prinese ena deklica to, druga in tretja zonet kaj drugega, potem pada šola na nivo navadne delavnice — in če je polovica učenk soloh brez dela, to potem ni več šola, temveč grozen kaos trušča in vika.

Učiteljica bi zaslužila v taki šoli posebno nagrado, ne za učne uspehe, — temveč za samozatajevanje v potrežljivosti in za krotenje živcev.

Najprvo tedaj učnih sredstev da postanemo kapital ki bo nesel obresti — potem pa nadzornice!

E. J.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo zboruje v petek, 17. decembra 1920 ob 2. uri na 1. mestni deški ljudski šoli.

Dnevni red:

1. I. Cankar — podava tovariš Matija Trobelj.

2. Uradniške konsumne zadruge — poroča tovariš Andrej Skulj.

3. Slučajnosti.

K udeležbi vabi odbor.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice ima svoj občni zbor dne 27. decembra 1920 ob 9. uri dopoldne na 1. mestni šoli na Ledin v Ljubljani.

Dnevni red je:

1. Nagovor.

2. Tajniško in blaginjsko poročilo.

3. Nova društvena pravila.
 4. Volitev novega odbora.
 5. Samostojni predlogi, ki naj se pa odbora vpošljejo še pred prazniki.
 6. Plačevanje članarine.
- K temu zborovanju vabil vse člane.

Janko Žirovnik, t. č. predsednik.

Iz Jugoslavije.

— Rojstni dan Nl. Vis. regenta Aleksandra praznujejo jutri vse šole širom naše države. Dan 17. decembra je določen odslej za državni praznik.

— Nepravilni napadi na ministra prosvete Svetozarja Pribičevića. „Jutro“ poroča: Obrekovanci preključujejo in obžaljujejo. Proti odgovornima urednikoma lista „Slovenca“ in „Večernega lista“ je vložil minister prosvete Svetozar Pribičević po dr. Franu Novaku obtožbo radi pregreška zoper varnost časti radi člankov priobčenih v navedenih listih dne 6. oziroma 9. septembra 1920, in je bila določena glavna razprava pred porotnimi sodiščem v Ljubljani na dan 15. decembra 1920. Sedaj sta uredništva „Slovenca“ in „Večernega lista“ ponudili g. Pribičeviću zadovoljenje in se obvezali, da priobčita sledečo izjavo: „V našem listu št. 204 je bil priobčen dne 6. septembra 1920 (oziroma 9. septembra 1920) članek, ki smo v njem reproducirali članek beogradskega dnevnika „Balkan“, v katerem se očitajo g. ministru prosvete Svetozarju Pribičeviću podozrivost iz njegovega političnega in zasebnega življenja. Ker so trditve beogradskega dnevnika izmišljene, kakor smo se kasneje prepričali, obžalujemo in preključujemo vsebino dotičnega članka, ki je bil priobčen brez vednosti našega odgovornega urednika in popravljamo s tem g. ministru Pribičeviću storjeno krivico.“ — Oba odgovorna urednika zavezala sta se plačati kot prostovoljno globo po 600 K za Jugoslovansko matico. Minister Pribičević se je s tem zadovoljenjem zadovoljil, vsled česar odpadate na 15. decembra 1920 določeni porotni razpravi.

— Ven s „kancelarizmom“! Proč s kraljimi šolskimi sveti! Pišejo nam: „Tudi župnik Sn. Sv. Kurenta je hlasičil do „Slov.“ notel „o brezbožnem mladem učitelju“ v Gorici pri Ribnici kot dobrodošli snovi za politično pridigo z refrenom „Boga iz cerkve, križ iz šole!“ Šolski vodja je seveda protestiral, radi neosnovanega napada na ves učiteljski stan in je veroučitelja z ozirom na „Narodovo“ poročilo „klerikalna lažnivost“ prosil, naj na primeren način popravi storjeno krivico. Samoočebni umevno — brez uspeha: namesto oč posvečene sredstva, posebno pred volitvami! Taka je bila in ostane klerikalna morala! Evo prvega sadu satanske zlobe: Ko je tamkašnji šolski ogleda — trhlj steber SLS — slišal, da je v Sloveniji dovoljeno brez vsacih ceremonij metati nelube učitelje iz šole, je dan pred volitvami s svojim visokim obiskom počastil „podrejenega“ učiteljstvo, da na licu mesta ugotovi li to ne seje huliike med ošernico. Opasan s prednasnikom po žganju gnusno smrdeč (za „špiciranje“ se treba koraže napiti), stopi med poukom v učilnico od koder va šolski vodja hromoma prestavi nazaj na hodnik, kjer „mladi lunak“ v arogantnem tonu izrazi skromno željo, da se hoče „sam oprečiati, če se na naši šoli učenci v redi poučijo“. Z ozirom na to drugo nesramnost in ker je fant lavno živisan kot hudobni lažnik, katerega madeža se pred sodnijo še ni bil opral, ga šolski vodja s primernim komentariem vrže na cesto! Tu je šponsar kričal: „Mi smo zidali šolo! Tu smo mi gospodari! Učitelji ste naši blanci!“ Po volitvah vam bomo že pokazali! Hlapec Jernej bo znal ščititi čast učiteljstva in šole: okraj, šolski svet Maribor pa pozivamo, da nemudoma izbacne tega famoznega šolskega ogleda iz kraljevega šolskega sveta.“

— Kredit Udruženju jugoslovanskega učiteljstva. Kakor poroča „Narodna Prosveta“ je minister prosvete S. Pribičević odobril kredit od 25.000 dinarjev Udruženju v Beogradu za prosvetne namene.

— Uradniške nabavne zadruge, iz Beograda poročajo: „Dne 1. januarja 1921 stoni v veljavno uredbo o organizaciji uradniških nabavnih zdruge, ki bodo morale vse vstopiti v zvezo nabavnih zdruge državnih uradnikov. Po tej uredbi je združenje vseh državnih uslužbencev obvezno. Vsi oni, ki dobivajo plačo v kakršnikoli višini iz državnih blagajn, morajo biti člani nabavnih zdruge državnih uslužbencev. Zadruge se bodo ustanovljale z deleži, ki ne smejo biti manjši kakor 100 dinarjev. Zadruge bodo nabavljale blago od producentov samih in bodo zato cene mnogo nižje kakor na trgu.“

— Naše šolstvo po preobratu. V zadnjih dveh letih smo dobili v Sloveniji 50 novih ljudskih šol, 300 osnovnih šol pa se je razširilo. Poprej smo imeli le dve meščanski šoli, a še od teh je bila ena (v Krškem) pravzaprav nemška, druga pa je pripadla Italijanom (Postojna). Danes pa imamo 21 slov. meščanskih šol, a več se jih še ustanovi (Sevnica, Slov. Bistrica itd.).